

Karakter verdient cijfer.

Rene Diekstra

Stel voor dat je de macht hebt om alle scholen voor het middelbaar onderwijs op te dragen ervoor te zorgen dat leerlingen tegen de tijd dat ze van school af komen, één bepaalde kwaliteit of vaardigheid in hun bagage hebben. Welke kwaliteit of vaardigheid zou dat dan zijn? Ik stel deze vraag steevast aan leerkrachten aan het begin van de training in een lesprogramma dat Levensvaardigheden heet. En vrijwel altijd krijg ik antwoorden als: 'inlevingsvermogen', 'zelfbeheersing', 'kunnen luisteren', 'interesse in anderen', 'hulpvaardigheid', 'doorzettingsvermogen' en 'grenzen van anderen respecteren'.

Zelden of nooit noemt iemand iets dat te maken heeft met kennis van een vak, zoals rekenen/wiskunde, taal enzovoorts. Blijkbaar hopen leerkrachten, en met hen de meeste volwassenen, dat onderwijs bij uitstek bijdraagt aan persoonlijkheids- of, een term waar ik de voorkeur aan geef, karaktervorming. Maar als het werkelijk zo is dat we het minstens zo belangrijk vinden dat onze kinderen goede mensen worden als (beroepsmatig) succesvolle mensen, waarom doen we dan systematisch zo weinig aan karaktervorming op school?

Ik spreek vaak schoolbestuurders en leerkrachten die beweren dat ze dat wel doen. Maar als ik vraag hoe ze dat doen dan luidt het antwoord dikwijls: 'door het goede voorbeeld te geven'. Dat is een heel erg arrogant antwoord. Want het impliceert dat jouw leerkrachten al van die goede mensen, want goede voorbeelden, zijn.

Maar hoe zijn ze dat geworden dan? Of zijn ze dat gewoon van nature? En als ik vraag 'geven jullie lessen in persoonlijkheids- of karaktervorming?' Dan is de reactie vaak dat ze daar niet in geloven. „Je kunt dat niet via lessen overdragen.” Dat is onzin.

Er zijn inmiddels honderden wetenschappelijke studies, in meerdere landen waaronder ons land uitgevoerd, die aantonen dat zogenoemde Levensvaardighedenprogramma's bij kinderen en jongeren essentiële persoonlijke vaardigheden bevorderen of versterken, zoals zelfbewustzijn, zelfbeheersing, sociaal bewustzijn, relaties leggen en onderhouden, en moreel verantwoorde beslissingen nemen. Met gunstige effecten op ontwikkeling en gedrag, zoals betere omgang onderling en met volwassenen, minder agressie, pesten en vandalistisch of crimineel gedrag, betere psychische gezondheid, minder angsten, depressieve-suïcidale gevoelens en verslavingsgedrag, en, ook dat dus, betere schoolprestaties.

Dat brengt me op deze hamvraag: geven scholen cijfers voor vorderingen op karakterkwaliteiten, net zoals ze dat doen voor andere vakken? Antwoord: dat blijkt vrijwel nergens te gebeuren. Argument: de meeste scholen geloven dat dat niet objectief genoeg kan. Onzin van het ergste soort.

Op vrijwel dezelfde manier waarop aan leerlingen feedback gegeven kan worden op hun vaardigheid in het oplossen van rekenkundige problemen, kan hen feedback gegeven worden op hun vaardigheid in het omgaan met emotionele problemen of met problemen die zich tussen hen en anderen kunnen voordoen. Jongeren blijken zulke feedback over zichzelf spannend en interessant te vinden, en ze leren er ook het nodige van. Nu de volwassenen nog.